

LLUCMAJOR

de pinte en ample

Setembre 1981

Número 1 - Preu: 200 pts.

LES AIGUES DE LLUCMAJOR: UN PROBLEMA DE MAI NO ACABAR

- **EL COOPERATIVISME A LLUCMAJOR**
- **MOLINS DE VENT**
- **ACTUALITAT ESPORTIVA**

SEGONA
EDICIÓ
MARÇ
1987

CA'N PAU SALVA

Tenda: C/ . Bisbe Tabxaquet, 24. Tel. 66 01 04

Taller: C/ . Weller, 1. Tel. 66 02 55   LLUCMAJOR

Magatzem: Gran Via Asima   Pollgon La Victoria   CIUTAT

**ES UN ESTABLIMENT
Soci de sa Cooperativa**

PER AIXO VOS OFERIM

- 1.- Calitat**
- 2.- Economia**
- 3.- Servei**

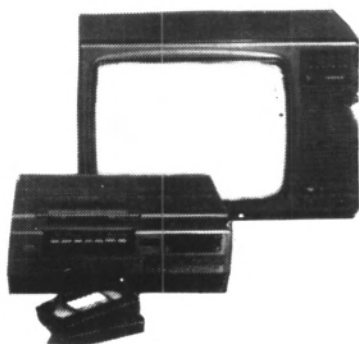

1.- CALITAT: Perquè som tots uns professionals que fa molts anys ens dedicam a vendre i a adobar electrodomèstics i els coneixem bé. I si no són bons, no els volem vendre. Tenim les millors marques del mercat.

2.- ECONOMIA: Perquè som una cooperativa que comprem quantitats importants d'aparells i aconseguim uns preus més baixos per oferir-los als nostres clients.

3.- SERVEI: Perquè ens preocupam de donar al client el servei que es mereix. Tenim un servei tècnic propi.

DONAM DOS ANYS DE GARANTIA

EMERSON
Televisores "Larga Vida"

**Sistema
Modular
Superfrio**

Editorial

A titol de presentació

Vet aquí el primer número de la revista de la vila. Ens presentam amb el nom de LLUCMAJOR, perquè volem estar arrelats en el poble i amb el subtítol "de pinte en ampli" perquè volem arreplegar el màxim d'informacions i opinions.

La línia general, més o manco ja la darem a conèixer, en definir-nos com a defensors de la democràcia, lluitadors per la nostra cultura i protectors de l'ecologia.

Necessàriament —creim— una informació viva i arrelada a la nostra realitat més immediata passa per aquests tres principis: per la Democràcia, perquè respecta la llibertat i la dignitat de les persones i, alhora ens obri a recollir totes les opinions; per la cultura i la llengua de Mallorca, perquè són les que ens caracteritzen com a poble; i per l'ecologia, perquè sense la defensa de la terra també perdem personalitat i, fins i tot, possibilitats de subsistència.

A partir d'aquí anirem oferint una puntual informació de tot quant sigui notícia a la vila. Abarcarem des de la informació oficial de l'Ajuntament, passant pels fets del carrer fins als esports. També dedicarem ample espai perquè la gent pugui opinar lliurement (es podran enviar cartes, firmades o amb pseudònim).

Finalment oferirem petits treballs, estudis i entrevistes sobre temes locals que sense cap dubte, hauran d'interessar a tot llucmajorer.

D'altra banda, la impressió i presentació creim que és ben digne: hem volgut oferir una revista atractiva i ben feta... però també és costosa.

Per això si, com noltros, creis que val la pena tenir una revista llucmajorera que ens faci sentir més aprop les inquietuds del poble, ajudau-nos amb les vostres col·laboracions, anuncis i subscripcions.

(Revista Mensual)
Depòsit Legal PM. 350-1.981

EDITA:

Obra Cultural Balear de Llucmajor.

INFORMACIO I PUBLICITAT:

Carrer Esperança, 2 (Llucmajor).

DIRIGEIXEN:

Catalina Font i Maties Garcias.

FOTOGRAFIES:

Coloma Julià.

IMPRIMEIX:

EDICIONS MANACOR, S.A.
Carrer Retiro, 2 - Manacor.

El pensament d'aquesta revista només s'expressa en el contingut de l'editorial.

Sumari

- *Editorial.
- *Informació Municipal.
- *Informació de S'Estantol.
- *Informació de S'Arenal.
- *Les aigües. un problema de mai no acabar. Per Francesc Verdera.
- *Xerrades de cafè. Per un que escoltava.
- *Sa Penya d'es Falcó. P'es Garriguer Xisco.
- *Cooperativisme a Llucmajor. Per Ignaci Barceló.
- *S'homo més vei de la Vila. Per F. i M.
- *Molins de Vent. P'En Joan Clar i Monserrat.
- *Català o mallorquí: qüestió pendent, encara?. Per C. Julià.
- *Informació esportiva.
- *P'es forat d'es moix.
- *Passatemps.

Informació Municipal

— Les passades festes de Santa Cànida s'inaugurà el nou local destinat a la policia municipal. Entrarà en funcionament ben prest, quan s'hi hagin instal·lat el telèfon i altres servicis que falten. Així, la casa de la Vila només tindrà obert durant les hores d'oficina. El lloc actualment ocupat pel depòsit municipal serà destinat a oficines d'urbanisme.

— L'Ajuntament ja té nou Secretari; es tracta del Sr. Joan Bauçà, naturalment de Sant Joan i que ha exercit a Felanitx i darrerament a Prat de Llobregat. D'aquesta manera queda resolta la anormal situació del nostre Ajuntament, mancat de Secretari des que el Sr. Vicenç Matas passà al Consell General Interinsular.

— Ja està envant de l'estat l'asfaltat de les s'iques que obrí la Telefònica a Plaça i altres carrers. No va ser possible tenir-les llestes per Santa Cànida, perquè les fàbriques d'asfalt tenien vacances.

— Les obres de la Ronda de Ponent, que enllaçarà la Carretera de Palma amb la Ronda de Migjorn i desviarà el tràfic fora del nucli urbà, ja han començat. La feina inicial de llevar terra corre a càrrec de l'Ajuntament; les de construcció de la via i asfaltat, a càrrec d'Obres Públiques. Per a la instal·lació de la xerxa d'aigües i electricitat s'ha sol·licitat al Consell la subvenció del 50 per cent

del cost.

— Durant el plaç de presentació d'al·legacions a l'Avanç del Projecte del Pla d'Ordenació Urbana, l'Ajuntament rebé 25 propostes que passaren a la consideració i estudi de l'equip redactor. La majoria procedien de propietaris que veien llesionats els seus interessos amb la construcció del Polígon Industrial o la delimitació d'espais protegits a la costa. Segons el Batle, aquestes al·legacions, per ara, no han estat recollides per l'equip redactor. S'espera que dins nou mesos estigui redactat definitivament el Pla d'Urbanisme.

— Respecte a les Fires (la Darrera Fira serà dia 18) s'anuncia l'aparició del IV volum de la "Historia de Lluçmajor" del Dr. Font Obrador. També, acompanyat del programa, es publicarà el Pregó de Fires que l'any passat pronuncià el Sr. Guillem Aulet sobre la Demografia de Lluçmajor. El pregoner d'enguany serà el metge Josep Tomàs, que parlarà sobre "S'any d'es grip".

— També hem de dir que continuarà la Mostra Lluçmajorera, destinada a exposar i oferir els productes del camp, la indústria i l'artesanía llucmajoreres. El cartell anunciador serà el del Sr. Alvarado, guanyador del concurs fallat per Santa Cànida.

C'AN BERNAT

Autofidelitat Sò i Imatge

Distribuidor autoritzat per:
ITT i JVC

S'Estanyol, actualitat

La població marinera de S'Estanyol pot tenir resolt definitivament el problema que representa la manca d'asfalt a la secció del carrer situat en front de les dependències del Club Nàutic, segons ens han informat fonts municipals.

Les gestions realitzades per un grup de veïnats han arribat a bon terme i així la secció serà asfaltada pròximament. En un principi, la intenció era que les obres es duguessin a terme abans de la festivitat de Sant Jaume, data de juliol en la qual es celebren les festes populars d'aquest important nucli residencial. El programa previst no es va poder realitzar ja que les dates esmentades coincidiren amb

el període de vacances de les empreses especialitzades.

Segons ens va informar el Consistori, les obres superen els dos milions i mig del pressupost. De la major quantitat se fa càrrec les arques municipals, mentre que la resta correspon a l'aportació dels afectats. Segons sembla, les dificultats sorgiren per ser el Club Nàutic l'entitat més afectada ja que és l'únic veí d'una part considerable de la calçada i també per travessar un moment econòmic no massa sortós. Així i tot es podria haver arribat a un acord mitjançant una negociació que comprendria l'establiment de diverses pagues per liquidar la quantitat que correspon al club.

UNA PLATJA D'INICIATIVA POPULAR

Ja sabem que S'Estanyol per la constitució orogràfica del seu litoral no té platja i les roques abundants dificulten les pretensions del banyistes. Els veïns han decidit reparar aquesta deficiència, i d'aquesta manera, s'ha obert al bar de Ca'n Feliu una subscripció popular per sufragar la creació d'un petit solàrium.

Mitjançant arena s'intenta cobrir una petita zona rocosa que permeti als interessats una major comoditat a l'hora del bany diari i evitar, així, el desplaçament a la platja veïna de Sa Ràpita.

D'altra banda, no feim més que repetir la queixa de nombrosos residents en el sentit que les vies de les distintes urbanitzacions han estat preses a l'assalt per l'incordiant i molest renou de les motos.

Els "fans" de N'Angel Nieto són abundants i les accelerades brusques i careres ràpides s'han convertit en el pa de cada dia, amb les molèsties conseqüents i el perill per als vianants i nins, els quals, confiats per la tranquil·litat imperant a la zona, s'esbraven mitjançant l'ús de la bicicleta.

F. Verderra.

PUIG SABATERIA

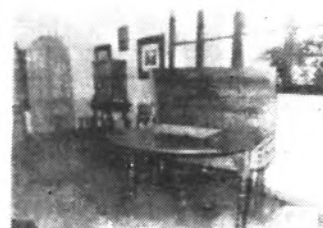
Sant Miquel, 9 Tel. 66 02 57

LLUCMAJOR (MALLORCA)

MOBLES DE CUINA - EBENISTERIA FUSTERIA

Mobles d'estil Mallorquí

FRANCESC ROSSELLO

Carrer Rigo, 58 - Tel. 66 10 12 LLUCMAJOR

JOAN RAMON CLAR

EXPOSICIO VENDA I SERVEI DE

**AUTOMOVILES
TALBOT**

SERVEI

TALLERS MARINA

C/. Marina, 104 - Teléf. 660521

LLUCMAJOR

biblioteca de "la Caixa"

noves adquisicions

Obras generales:

Gran enciclopedia Catalana.
Carreras, C.- ORGANITZACIO D'UNA BIBLIOTECA ESCOLAR, POPULAR O INFANT.
Casasús, J.- LA PREMSA ACTUAL.
Kost: Sensat.- QUINS LLIBRES HAN DE LLEGIR ELS NENES?

Filosofia:

Mondolfo, R.- FIGURAS E IDEAS DE LA FILOSOFIA DEL RENACIMIENTO.
Piaget, J.- PSICOLOGIA Y EPISTEMOLOGIA.
Bunge, M.- EPISTEMOLOGIA.
Caparrós, A.- HISTORIA DE LA PSICOLOGIA.
Appell, W.- LOS SECRETOS DEL BIORRITMO.

Ciencias Sociales:

Nadal, J.- HISTORIA DE LA CAIXA DE PENSIONS.
Serem.- APRENGUEM A ENTENDRE EL NEN SORD.
García, L.- LAS CLASES SOCIALES EN LA ESPAÑA ACTUAL.
Floez E., A.- CURSO DE ECONOMIA POLITICA.
La Caixa.- RESIDENCIAS PARA LA TERCERA EDAD.
Millet, S.- ACERCAMIENTO A EUROPA.

Filologia.

Colomer, J.- DICCIONARI CATALA-ANGLES, ANGLES-CATALA.
Burguet, F.- INTRODUCCIO A LA FONOLOGIA, Fonetica i OROGRAFIA DEL CATALA.
Sommerstein, A.- FONOLOGIA MODERNA.
Moll, F.- DICCIONARI CATALA-CASTELLA, DICCIONARI CASTELLA-CATALA.
Sabater, E.- PARA ESCRIBIR CORRECTAMENTE.

Ciencias Puras i Aplicadas:

Silva, J.M.- FUNDAMENTOS DE MATEMATICAS.
Cassinello, F.- LA HORMIGONERIA.
Brinkworth, B.J.- ENERGIA SOLAR PARA EL HOMBRE.
Le Tellier, C.- MI HIJO SE DROGA.
Figuera, M.- SEÑALES EN LA MAR.
Menassé, V.- PERIQUITOS, LOROS Y PAPAGAYOS.
Sánchez, M. T.- EL ACUARIO.

Bellas Artes:

Hocquadd, J.- MOZART.
Marcel, L.- BACH.
Schneider, M.- WAGNER.
Albrecht, H.- ESCULTURA DEL SIGLO XX.
Mas i Solench, J.- DICCIONARI BREU DE LA SARDANA
Holder, E.- MANUALIDADES CON MATERIALES TEXTILES.

Literatura:

Oliver, M. dels Sants.- L'HOSTAL DE LA BOLLA.
Villalonga, L.- JULIETA RECAMIER I ALTRES NARRACIONS.
Maura, G.- ÍAGOFORTS.
Català, V.- CONTES DIVERSOS.
Amir, X.- PAPERS ROBATS QUE CREMEN.
Mas, J.- L'ESPECTACLE.
Sánchez Espasó, G.- ¡VIVA EL PUEBLO!.

S'Arenal

Una temporada turística a tope

Ocupació hostelera al màxim en el mes d'Agost

Enguany S'Arenal ha viscut una temporada turística francament notable. Des del mitjan mes de juliol està tot ple, totes les habitacions hoteleres estan ocupades, no hi ha un sol llit buit. Noltros hem estat parlant amb membres de l'Agrupació d'Hotelers de la populosa i mundialment coneguda platja s'arenalera i la veritat és que fins i tot es van superant les previsions fetes.

Hem de dir que a l'Agrupació d'Hotelers de S'Arenal treballen molt. Promocionen al màxim la zona, dins la part estrangera com Alemanya, França, Bèlgica, Anglaterra, Suïssa i altres nacions. També es conte amb altres importants col·laboracions, cosa que dóna un ample camí d'esperança al futur s'arenaler. No oblidem que la indústria hotelera és pràcticament l'única important que té i viu aquella marítima zona.

Es de destacar que pareix que les autoritats corresponents tenen ja en compte que no es pot construir la planta petrolífera (pipe-line), cosa que causaria un gros transtorn a la indústria i podria ésser la mort d'aquesta riquesa que suposa avui S'Arenal.

En venideres cròniques seguirem parlant clar, i amb amplitud de totes les activitats, problemes i altres herbes de S'Arenal.

TOMEU SBERT.

Azancot, L.- LA NOCHE ESPAÑOLA.
Dostoievski, F.- CRIMEN Y CASTIGO.
Sarsanedas, J.- EL MARTELL.
Gabriel, J.A.- A SALTO DE MATA.
Grosso, A.- CON FLORES A MARIA.
Comas, A.- ANTOLOGIA DE LA LITERATURA CATALANA.

Sección Infantil:

Debrás, Ch.- LOS BABUS.
Nougier, L.- EN TIEMPOS PREHISTORICOS.
Farró, D.- CONSTRUCTORS I PICAPEDRERS DE L'EPOCA ROMANICA.
Debrás, Ch.- PRIMEROS AUXILIOS.

OBRA CULTURAL
DE LA CAIXA DE PENSIONS PER A LA VELLESA I D'ESTALVIS

CAIXA DE PENSIONS
"la Caixa"
de Catalunya i Balears

Els ciutadans han d'estar informats de cada passa que doni el consistori

Les aigües, un problema de mai acabar

Un silenci massa continuat pot significar un tacht assentiment

Ha transcorregut el plaç d'un any d'explotació experimental i tot continua ben igual. El Consistori va escometre aquest espai mínim de temps amb caràcter provisional per conèixer amb la màxima veracitat possible l'estat i funcionament de la xerxa de proveïment i sanejament de la ciutat perquè, un cop es contassin amb plenes garanties i coneixements, aprovar el veredictes definitiu: rebutjar o acceptar el servei.

De moment, els ciutadans que, religiosament varen pagar la seva presa i contractaren el servei, han vist com el subministrament d'aigua potable oferia nombrosos talls i interrupcions. L'aixeta era tancada amb assiduitat, amb la justificació d'unes rompedures i pèrdues d'aigua en la xerxa de tuberies.

Les anomalies esmentades, segons trascendí a l'opinió pública, foren motivades per unes diferències en una determinada peça de les preses que no ressaltava la pressió i que se suposa que "Dragados i Contrucciones" ha vengut substituïnt a mesura que els tècnics han aconseguit la seva localització. D'altra banda el tancament d'un important sector ciutadà justificat per trencaments que no varen ser inicialment esmentats degut a una falta de comprensió i coordinació entre dos organismes oficials. MOPU i Servei Hidràulic. El primer va dur a terme la reforma del paviment dels carrers que configuren la desviació de la carretera Palma-Santanyí i va posar emperons per a que l'esmentat paviment fos quasi aixecat immediatament per efectuar els pegats en la xerxa subterrània.

Les esmentades interrupcions no han motivat excessives molèsties pel fet que el ciutadà llucmajorer —tal vegada perquè no veia la cosa clara i també

perquè els temps no són per fer massa bulles econòmiques— ha adoptat el nou servei de subministrament d'aigua al sistema habitual de la vivenda llucmajorera i així el cabdal domiciliari es dirigeix inicialment a la cisterna que es converteix en rebost del líquid element durant qualsevol anomalia o tencament del subministre.

SILENCI EXCESSIU

Durant alguns mesos, el comentari ciutadà ha censurat el silenci excessiu que, com un vel, cobria, el problema com si s'intentassi que fer ignorar-ho es solucionaria. L'opinió ciutadana es va mostrar recelosa davant una política eventual de "fets consumats" amb el perill de despertar-se de cop amb la notícia de saber que els serveis d'infraestructura s'havien d'acceptar definitivament pels responsables de l'Administració Municipal.

Però, inesperadament, va sorgir la notícia. En un Ple del Consistori i, concretament, mitjançant un despatx extraordinari de l'Alcaldia, en Miquel Clar donava lectura personalment d'un informe dels serveis tècnics de l'empresa municipalen SOGESUR en el qual s'anunciava una pèrdua de cabal que rondava el noranta per cent.

L'informe esmentat va

ser enviat al Servei Hidràulic de Balears per l'Ajuntament i, malgrat la gravetat de la denúncia, l'organisme va guardar el silenci més hermètic, hem parlat, sense dignar-se a contestar sobre la veracitat de les xifres, bé desmentint-ho o justificant la pèrdua suposada de cabal d'aigua anunciada pel batle mitjançant les dades aportades per l'empresa concessionària dels serveis.

Unicament la veracitat de l'informe-denúncia va ser qüestionada a la premsa provincial mitjançant una partida de cròniques ciutadanes en la qual l'informador en cap de les ocasions va mencionar que la font informant havia estat el propi batle, assessorat per SOGESUR. Tampoc no

s'especificava en la fortíssima defensa del servei, al qual se qualificava d'"irreversible", que, a més a més d'opinió d'un cert sector ciutadà, s'hi posava una part molt personal i interessada en la justificació del problema en qüestió.

DEMANAM TRANSPARENCIA

Com a ciutadans demanam als responsables del consistori —l'acord de gestió municipal implica per igual UCD i PSOE— una transparència informativa sobre el tema, d'importància vital per a la ciutat.

El problema del servei de proveïment i sanejament és sense cap dubte el més important de Llucmajor. No dubtam que tant el Batle

com els regidors tenen la millor voluntat de solucionar-ho, però hauríem de desitjar que els ciutadans tinguessin la informació puntual i precisa de totes les passes que se facin de cara a l'acceptació definitiva del servei.

Quan parlem del servei, ho feim lògicament en l'aspecte global, sense oblidar el sanejament que comporta el funcionament adequat de la planta depuradora de Son Gall per evitar qualsevol "xasco" de caràcter sanitari, tenint present que determinades vivendes noves —en especial aquelles que tenen diverses plantes— han connectat ja a les tuberies d'aigües residuals, i s'han oblidat de l'habitual sistema a Lluçmajor del nou negre.

Qualsevol i passa cap a la solució del tema serà ben rebuda pels llucmajorers com a grup d'opinió no prenim una postura contrària al servei de proveïment i sanejament, sinó que desit-

jam que el calvari sofrit —síquies, clots, asfalts irregulars— per carrers i voreres que han conformat la quaresma obligada d'una obra ciutadana de gran envergadura, tenguem el seu diumenge de Pasqua amb la seguretat d'una comoditat d'uns serveis imprescindibles en qualsevol comunitat urbana.

El Consistori no pot oblidar que si, en certa manera va ser estrany a la contractació i realització de les obres, en canvi, es responsable directe del servei. Els ciutadans contractaren directament amb l'Ajuntament, per tant, es converteix en l'entitat esponsable i a la qual se poden demanar compte de qualsevol diferència o perjudici ocasionat per la manca de subministrament i també d'un eventual problema sanitari que pogués sorgir de la recolecció deficient de les aigües residuals.

Francesc Verdera.

'SA NOSTRA' CREIX AMB BALEARS

No només parlem de la mateixa manera, sino que tenim la mateixa manera de fer feina, perquè hem crescut plegats.

Per això els nostres objectius se dirigeixen al benefici de Balears, treballam per al seu progrés i el fruit del nostre esforç es torna a re-invertir a Balears, punt de partida i punt on volem estar.

94 OFICINES AL SEU SERVICI

 CAIXA D'ESTALVIS
DE BALEARS
"SA NOSTRA"

CONTINUEM CREIXENT PLEGATS.

Xerrades de cafè

Com el títol assenyala, aquestes seran unes xerrades de dos llucmajorers que esmenussen un o alguns temes de s'actualitat d'es poble, segons allò que han sentit a dir. Per això mateix, ses seves opinions o crítiques, no tenen més credibilitat que ses evidentment certes, perquè ja se sap que aquesta classe de diàlegs tant responen a sa veritat com la capgiren. I, sense més preàmbuls, els escoltam:

-I, com acabarà això de s'aigo?

-I, com vols que acabi? Així com acaben ses coses mal començades. Malament!.

-Vols dir que mos veurem altra vegada amb els comptadors eixuts?

-Més o manco. Diuen que s'Ajuntament no es pot permetre es "lujo" de tirar es vuitanta per cent d'aigo baix terra.

-Si almanco fos nostra...!

-Però l'amo d'ets Aulets no dorm, i aquest no en vol perdre ni un litro.

-I tú, quina solució hi veus?

-Es problema és tan greu que no és de fàcil solució. I si no, vés per Manacor, que s'embarcaren amb sa mateixa nau i estan tant o més anegats que noltros...

-Saps si en tancassin una partida d'es tècnics responsables...

-Què són es que més

guanyen...!

-Ara ja és massa tard. Allò que necessitam, com més aviat millor, és que tapin es forats, posant ventoses o pegats allà on sia, a la fi de tenir aigo cada dia durant tot l'any.

-Tu ho tens molt bo de dir! I, qui paga ets adobs?

-Es responsables de sa trencadissa.

-I qui són?

-Espera't un poc, que això és més complicat i més delicat. Perquè tu ja saps que en aquest país nostre, quan es tracta de demanar responsabilitats, sobretot si són peixos grossos, no hi ha manera d'agafar-los.

-Me diuen que "Dragados" està disposat a adobar-ho tot...

-Però, qui paga?

-Ja som allà mateix!. Perquè no ho deim a n'es nostre Baró...

UN QUE ESCOLTAVA

SEAT

TALLER ASSISTENCIAL N° 05238

SERVEI OFICIAL

TALLERS

Rubi

Carretera Arenal, s / n

TEL 66 02 34

LLUCMAJOR

Sa penya d'es falcó

En iniciar aquesta secció que, com el titular indica, seran uns escrits de comentari sobre s'actualitat ciutadana, saludam als futurs lectors d'aquesta nova publicació que neix amb s'ànim d'omplir un buit existent a Lluçmajor.

Es Falcó observa des de Sa seva talaia es quefer ciutadà mentre que dins es seu cervell rumia tot allò que es seus ulls vivaços de caçador astut han anat observant.

*****

Alguns dies passats, ha observat com sa ciutat romania solitària aguantant es rigors des "ferragosto". Mentrestant es produïa s'annual arribada des temporers de sgs ametles. Va matar d'una picada un poi que el molestava. Es Falcó pensava en problemes que deuen tenir aquesta gent que es desplaça a la nostra vila amb ses mans damunt es cap. Enguany han trobat ses portes de S'Estació tancades, instal·lant-se als seus voltants i a s'antiga via com si aquests emigrants laborals

tenguessin una certa afecció amb tot allò relacionat amb es ferrocarril.

Paulatinament, com és tradicional, augmentaran els seus problemes. Alguns seran contractats, mentre que sa resta es veuran obligats a lluitar "de tres qui n'agafa quatre" per sa seva subsistència.

*****

S'Exode vocacional va sofrir s'obligat "stop" de ses festes de Santa Càndida. Ets actes des programa tengueren sa virtut de contactar amb s'opinió ciutadana i així es gegants i es concerts de sa Banda Municipal —s'emplaçament al Passeig de Jaume III és un encert indubtable— ocuparem es primers llocs dins es beneplàcit popular.

També cal destacar s'interés que va deixar ben patent es festival folklòric ja que va reflectir sa inquietud d'un grup ben nodrit de llucmajorers per conservar ses nostres danses més tradicionals. Tots ets alumnes varen realitzar amb més o manco encert, ses filigranes des començament. Sense

oblidar s'annual "show-de-mostració" des professor Pere Antich i sa seva dona en la jota "El Sitio de Zaragoza".

Durant el descans laboral, es partits polítics també han fet vacances UCD i PSOE continuen s'idil·li iniciat amb s'acord municipal. Es Falcó només ha pogut aprofundir sa postura d'"Alianza Popular" que va mostrar-se públicament criticant es pacte esmentat: es sous dels regidors i per més afegit —no en mancava d'altre!— va demanar un lloc per el Baró de Vidal a sa galeria de fills il·lustres de la Sala Capitular.

Es centristes recolliren es cop i es boca —o millor dit, en ploma des secretari llocal contestarem a allò manifestat pes president aliancista.

*****

Quan Es Falcó dormitava una agradable sesta novament el "tracatrac" de ses excavadores. Es que no tenen aturall. Primer, síquies per a s'aigua. Després es Consistori compra maquinària i arregla es clots. Se-

guidament, "Dragados" inicia sa reparació de fuites; arreglam sa desviació de sa carretera Palma-Santanyí i ispo facto s'empenyen ses tuberies i són necessàries noves excavacions. Ara li toca a la Telefònica i tira per cantar.

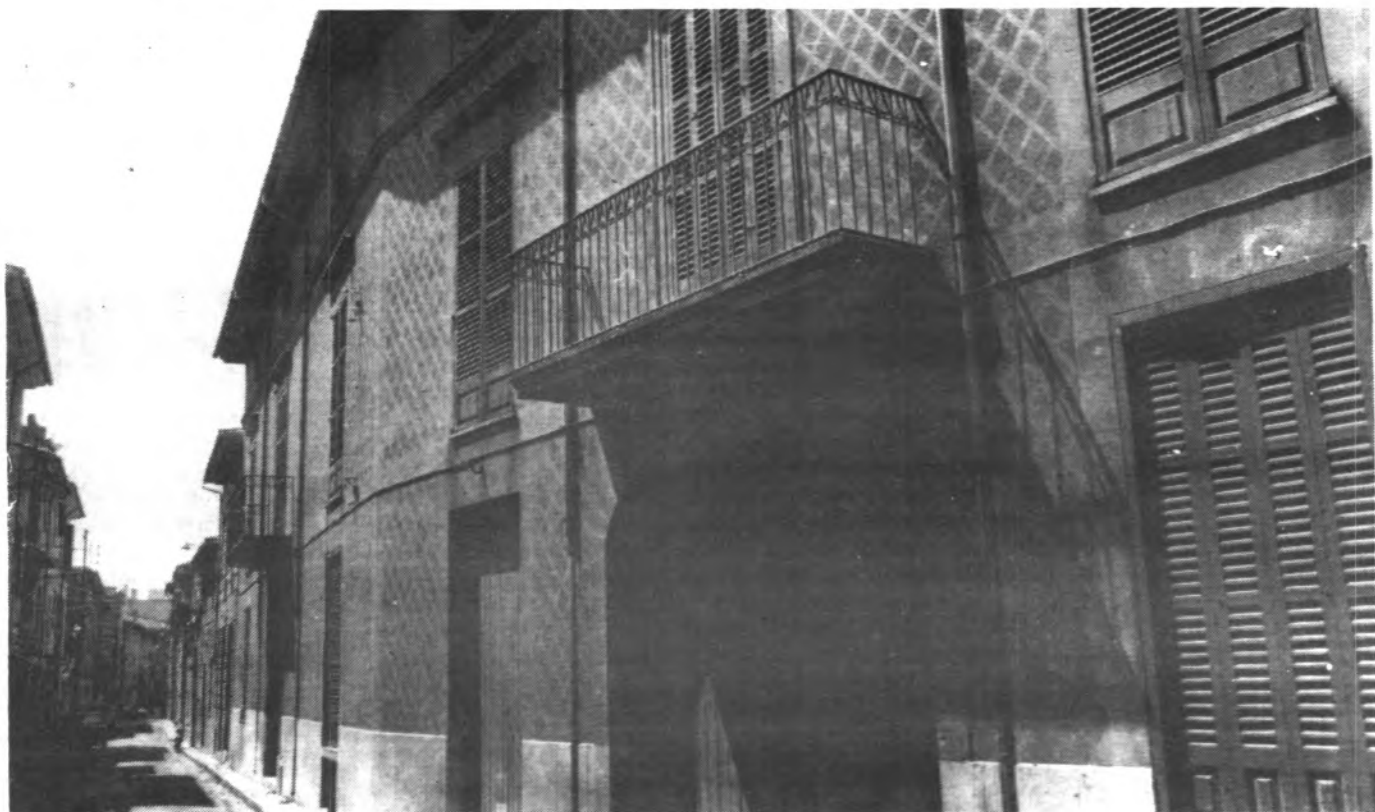
En aquest pas una síquia haurà de tenir es lloc d'honor a s'escut de la ciutat.

I ara que pens en s'escut de sa ciutat, record que es Consistori continua sense afrontar sa grafia correcta des topònim de sa ciutat i terme. Continuem amb so grafisme castellà —oficial de "Lluçmajor"— i ho llegesc així al rètol de les noves dependències de la Policia Municipal. A veure si ens aclarim! I seguir ets exemples de ses diferents poblacions de S'Illa que han aconseguit la normalització lingüística des topònim.

I fins una altra, Es Falcó continuarà damunt sa penya, molt aprop de Gràcia contemplant amb ulls fixos es devenir de sa ciutat.

Es garriguer Xisco.

El nou Hospici

D'aquí a un any i mig aproximadament, un nou hospici obrirà les portes a una seixantena de residents.

L'any 1.977, Da. M. Puigserver va fer donació d'una casa senyorial situada al carrer de Sa Font. Aquest donatiu està condicionat a ser usat com a residència per a persones de la tercera edat, i, si l'any 83 no s'ha complit la condició esmentada, la donació torna al poder de la seva propietària, ja que el plaç és de 5 anys.

L'Ajuntament ha adquirit un solar de 300 metres que confronta amb la futura residència i les obres es duran a terme en aquest solar a més a més de fer habitables el corral, la portassa i les estables de la casa, respectant tanmateix la seva estructura actual, on s'aprofiten tal vegada algunes de les sales, com a Casa de Cultura.

Ara només manca realitzar l'obra per la qual co-

sa es necessiten doblers i l'Ajuntament n'ha manllevats a la Caixa d'Estalvis i a la Caixa de Pensions, ja que el pressupost arriba als 45 milions de pessetes.

Un punt per aclarir és si es cuidaran de la residència religioses o seglars, car el funcionament suposa moltes despeses fins i tot comptant amb algunes subvencions.

Quan a l'admissió de residents, es requeriran les condicions següents: que pertanyin al terme de Llucmajor, en primer lloc, i que el seu estat de salut no es vegi pertorbat.

No gens menys podran ser admeses persones d'altres pobles, sempre i quan hi hagi vacants.

Un cop acabades les obres i oberta la nova residència, l'antic hospici es tancarà com a tal i tornarà a la família del donant, ja que en ambdós casos les condicions són semblants.

C. Font.

El Cooperativisme

Degut a que el cooperativisme és un tema d'actualitat en el nostre poble, hem cregut oportú entrevistar els dirigents de les dues cooperatives, que, relacionades amb el sector agrícola, hi ha a Lluçmajor. Una, ja fa bastants d'anys que funciona i l'altra és de nova creació.

Les preguntes que els hem fet són les següents:

1.- Quina és la història de la cooperativa?

2.- En la actualitat, quins serveis té per al foraviler?

3.- Quins avantatges donen les cooperatives al pagès, en relació a un negoci particular?

4.- ¿Teniu en perspectiva noves activitats per donar als conradors i ramaders, més i millors serveis?

**COOPERATIVA
AGRICOLA Y
GANADERA DE
LLUCMAJOR**
Sociedad Cooperativa
Limitada

1.- El naixement de la

Cooperativa és molt recent, ja que només duu tres mesos d'activitat comercial, i des de la seva fundació a càrrec de devuit pagesos que sentiren la necessitat d'agrupar els agricultors i d'inculcar-los un esperit cooperativista totalment inexistent en el nostre terme, ha anat augmentant el nombre de socis d'una manera inusitada,...; prova inequívoca, tenint en compte el poc temps que fa que ha estat fundada, del bon acolliment que ha tingut entre els pagesos.

El nom d'aquesta cooperativa, tan paregut a la ja existent a Lluçmajor, té els seus motius que crec que no ve al cas explicar en aquest moment.

Referent a les vicissituds d'aquesta cooperativa li diré que duu a terme una activitat normal des de la seva obertura, i que, si va tenir qualche dificultat va esser abans de la fundació, ja que, una sèrie de circumstàncies ens dugueren a la fundació de la cooperativa encara que en un principi no era això el que aquest grup desitjava.

2.- Actualment la nostra cooperativa està en fase d'organització, augmentant cada dia els serveis que donam als nostres associats; tenim:

a) Servei de magatzem, com a una secció de consum.

b) Servei d'informació de mercat (donat per la Caixa Rural).

c) Servei d'informació de totes les coses que puguin ésser d'interès per a l'agricultor (que ens propo-

ciona la Cambra Agrària).

d) Serveis de venda directa als escorxadors (mataderos) de carn en canal que tan bona acollida ha tengut, entre els nostres afiliats, pels avançatsos beneficis que els dóna.

3.- Els avantatges que donen les cooperatives al pagès són moltes i molt importants encara que en aquests moments no estan ben valorades pels homes del camp.

La primera de totes i més important és la unitat i l'esperit de cooperació. Si els pagesos comprenguessin el que es pot aconseguir amb la seva unió, no dubtarien ni un moment a agrupar-se a les cooperatives.

Els avantatges econòmics també són molt importants, ja que els pagès compra i ven directament els seus productes.

4.- Quant a activitats

ne a Llucmajor

futures, aquesta cooperativa tindrà per norma abraçar totes i cada uno de les activitats comercials relacionades amb l'agricultor. Ja estam realitzant una sèrie de contactes tant a nivell provincial com local per a que així sigui.

"COOPERATIVA AGRÍCOLA DE LLUCHMAYOR"

1.- El 28 de març de 1.944, neix a la nostra ciutat, la Cooperativa Agrícola de Lluchmajor. Un grup de pagesos del poble, per ventura d'idees avençades, degueren pensar que la unió dels pagesos seria una ajuda per defensar els seus interessos, i fundaren la cooperativa posant-la al carrer de Sant Miquel, 10.

Però encara que s'hagués constituïda i tengués personalitat pròpia va quedar aturada sense realitzar cap classe d'activitat.

Va ésser l'any 1.954 quan es va donar una empena definitiva amb la posta en marxa de la secció lletera, instal·lant-se al carrer de Campos, 21.

Com que la marxa de la societat era satisfactòria es varen comprar uns locals que tenguessin més condicions i començaren a acondicionar-los per allò que seria i és l'actual cooperativa.

Va ésser en aquest temps quan l'entitat va passar els seus primers moments de dificultats, circumstància que va retardar les obres, però aviat se superaren i va arribar la Darrera Fira de l'any 1.961, el dia en què la cooperativa inaugurava el nou local social, al carrer de Sant Francesc, 72.

2.- Actualment són varis els serveis que es donen al pagès.

1r. Secció lletera. Recollida.

2n. Secció pinso (pien-

so). Molí triturador mesclador per a tot tipus de compost.

3r. Secció magatzem. Pinsos de diferents cases comercials i adobs (abonos)

4t. Secció carn: En principi s'han fet unes proves, en canal, de carn de xot i se seguirà amb altres tipus de carns amb la intenció de comercialitzar-la en poc temps.

4.- Creim que tots els pagesos saben dels avantatges que pot donar una cooperativa, ja que a Llucmajor s'ha explicat en diferents ocasions i per distintes persones.

Es donen en realitat avantatges?

Hem de reconèixer, que encara que qualche vegada sí que es donen, altres pareix que no. Malgrat això s'ha de considerar que si a una cooperativa es compra a igual preu que a un altre negoci ja és un avantatge, perquè les ganàncies que hi pugui haver van a engrossar el fons comú dels cooperativistes.

Nosaltres creim que la funció d'una cooperativa és anar molt més enllà, i que es pot aconseguir en un plaç relativament curt, però per això la

falta tenir una confiança plena per part del pagès en la cooperativa i una vertadera preocupació, participació i cooperació amb ella.

Per mantenir una adequada comercialització de l'article ens veim obligats a vendre a preus amb marges de benefici molt inferiors als ideals. Som conscients que en determinats articles, quan s'apliquen les diferències de vendes en quant al cost i beneficis (per exemple les garroves) la Cooperativa realitza una canalització de vendes que produeixen uns beneficis, en els que han contribuït tots els cooperativistes perquè la Societat vegi incrementada i sanejada la seva economia.

4.- En perspectiva hi ha moltes coses, ja que molts són els problemes que tenim els conradors i ramaders.

Primerament direm que hem de consolidar i perfeccionar els serveis que ja donam.

També hem d'assenyalar que les raons per les quals es fundà la cooperativa són, entre altres, adquisició de maquinària, animals reproductors, insecticides i medicaments, fins i tot la

creació de fàbriques de transformació elaboració i conservació de productes. Per ventura siguin aquestes les que en aquests moments es considerin més necessàries i rebim un tractament especial per part de la Cooperativa.

Creim que, a tots aquests problemes, és necessari i imprescindible resoldre'ls. Per això creim que no hi seria de més aprofitar aquesta oportunitat per demanar a l'agricultor en general que reconsideri la seva postura, perquè estam convençuts, que cada dia és més necessari defensar al màxim els nostres productes per poder atendre les nostres necessitats amb la dignitat que ens demanen totes les famílies del nostre terme agrícola.

I podem dir, per acabar, que estam en la certesa que per aconseguir-ho és necessari estar en completa harmonia, totes les entitats dedicades al servei de l'agricultura, dins el nostre terme municipal, sigui el que sigui i qualsevol sia la tendència d'on provengui, ja que allò que és més importants és el treball i els interessos de tots els pagesos del nostre municipi.

S'homo més vell de la Vila

Mestre Miquel Salvà

Mestre Miquel Salvà Caldés és s'homo més vei de Llucmajor, dia primer de desembre complirà 99 anys. Noltros creim que és prou interessant que es poble llucmajorer el conegui un poc, i per això hem conversat una estona amb ell. Es un homo molt eixirit, que sap bé de què va i amb una memòria excel·lent. Recorda beníssim les vivències que ha tengudes i espera tenir-ne moltes més, perquè passa gust de viure i dóna gust an es qui l'enrevolten.

-Que voleu sebre?

-Xerrau-mos un poc de quan éreu jove.

-Jove... me'n record que vaig haver d'anar a fer feina a Cap Enderrocat, perquè a Llucmajor no n'hi havia,

era es temps de sa guerra de Cuba. Jo tenia catorze anys i allà me donaven dos reials (50 cèntims)... emperò es mes que va venir ja em posaren a pesseta.

La seva filla, que és

una dona molt atenta, li ajuda a recordar:

-I abans d'això anàreu a fer de sabater, llavors no hi va haver feina, què no és vere?. I va esser aquí quan anàreu a fer formiguers a Ca's Concos.

-Sí, però vaig durar poc, perquè aquests concos eren molt interessats i quan va venir es dissabte no em pagaren, i no hi vaig tornar pus.

Va esser després que se'n va anar an es Cap Enderrocat, era quan se feia

es Castell.

-Allà vaig fer tot lo que me mandaven: de jardiner, picapedrer... un poc de tot.

(Sa filla): ell estava amb sa padrina, perquè sa mare estava llogada a Ciutat i li va dir (a sa padrina): "Me'n vull anar an es Cap Enderrocat a fer feina" "Ca, no te'n vagis an es Cap Enderrocat que si ta mare ho sap mos matarà", (li va dir sa padrina).

-"No, no, me'n vaig an es Cap Enderrocat", va res-

OBRA CULTURAL BALEAR

Delegació Llucmajor

**FEIS - VOS - NE
SOCIS!**

Carrer Esperança, 2 (pls)

pondre.

Sa mare feia feina a Palma p'En Joan Fortuny, que tenia un cosí que se'n cuidava d'es Castell, i així sa mare va sebre que es seu fill feia feina d'amagat d'ella.

Gràcies a aquest fet li pujaren es sou. L'enviaren a demanar i ell se va pensar que el cridaven per renyar-lo perquè feia poca feina.

-Ai, ja em fotran mig jornal o m'engegaran.

Aviat va veure que el cridaven per cosa de sa mare i se va alegrar. Li digueren: - "I sa padrina que diu?".

-"Què diu, que no guany pes pa, ni per ses espartenyas". Guanyava una pesseta i l'endemà ja em pujaren a una quaranta, (devuit dècimes).

Es celador va veure que tenia aquesta "clau" i em va posar de jardiner. D'aquí hi ha una anècdota: Em feien sembrar gram i me varen dir: a cada cocó hi poses un gram i hi tires un poal d'aigo. S'aigo l'havia d'anar a cercar com d'aquí (carrer Bons Aires, abaix) a Plaça. I vaig dir "Sí, ja ho voràs", vaig fer sis o set clots i a cada un hi vaig posar un tassó d'aigo. Quan va venir s'encarregat em digué, "bon jardiner, bon jardiner!"

-Hi has posat un poal d'aigo?

-Sí senyor, un. Hi era

vere, n'hi havia posat un.

Llavors vaig abandonar Es Cap Enderrocat i em vaig posar de sabater p'En Jaquetó. Durant cinc anys vaig esser encarregat i dirigia un centenar de persones. Era es temps de sa feina blanca perquè fèiem ses sabates d'una roba blanca.

-On anàveu es diumenges?

-A Ca'n Cotó, que era es director de sa banda de música. Jo tocava es platillos, vaig anar amb sa banda cinc o sis anys i assajàvem allà.

Això era abans de fer sa reforma a Plaça l'any 27.

Fins i tot va esser corredor de pollastres:

-Era bon corredor. Corríem per dins es terrossos, no com ara que corren per sa carretera.

-En aquell temps no porien anar a fer moltes voltes, es doblers només bastaven per un cafè i una copa que costaven 10 cèntims.

-Però hi devia haver bicicletes?

-N'hi havia ben poques i "altos" només n'hi havia un, que era d'es Senyor de Son Grauet.

-Mai m'hauria pensat veure un encotxat com hi ha ara. Es vespre, en aquell temps, no en quedava cap, de carro que no l'amagassin, i ara per tot hi ha cotxos.

-Vàreu anar a escola?

-Sí, però poc temps.

Anava an es convent amb el pare Joan i es senyor de Son Mulet venia a escola amb jo. Jo tenia set anys. En aquest senyor el feren instructor i es frare se'n va anar i ell va quedar de valent. Jo supòs que no devia fer "petjada" bona, i ell se'n va venir i rammm, m'envergà un parell de tocs amb aquella corda de nuus, i jo ja li he arriat pruna i ja hi va haver sang i crits, i es frare ho va sentir i va venir, i em va fer estar un parell d'hores agenollat fent creus amb sa llengo enterra. Jo d'agenollat encara li vaig dir: "serà bona".

L'endemà me'n vaig anar més prest i l'esperava, quan va venir el vaig fer blau. Res, ja no hi vaig voler tornar pus, a escola. No hi aniré i no hi vaig anar. Tanmateix en aquell

temps hi anaven poc, a escola.

-He passat ses meves, més per pocs doblers que altra cosa.

Mestre Miquel passa gust d'anar una estoneta a Plaça, de beure una copa i de fumar un puro qualche pic. Disfruta de molt bona salut, però quan tenia 60 anys va estar molt malament durant nou mesos.

-Canviaríeu aquell temps per ara?

-No, no el canviaria.

-Estau més bé ara?

Estic com un senyor, no hi ha cap senyor que estigui tan bé com jo. Ho sé cert, pes mateix estil sí, però més bé no.

Noltros li desitjam a Mestre Miquel salut perquè pugui disfrutar tant com fins ara.

F.M.

LLEGIU

Lluçmajor

PARAMENTS DE TAULA
BATERIES DE CUINA
CERÀMIQUES
PORCELLANES
SIURELLS
PASTORETS

I MOLTES MES COSES LES TROBAREU A:

CARRER DE SA FONT núm. 8

OBRIREM PER SES FIRES

Molins de Lluçmajor

Per Joan Clar Monserrat

Molins de vent

Els Molins de Vent, foren inventats probablement a Pèrsia, devers el segle VII, i d'aquí s'estengueren per tota la Mediterrània. Els bizantins l'introduïren a l'Edat Mitjana per el Nord, i els àrabs per el Sud. Malgrat que es suposi que aquests darrers l'introduïren a Mallorca, el predomini de la seva nomenclatura, és de fonaments romànics.

El dibuixos dels codis medievals, denoten ja l'existència de nombrosos molins de vent en la Mediterrània, com ho demostra el dibuix d'un molí de vent de la Ciutat de Rodes, de finals del segle XV, molt consemblant als de Sicília i als mallorquins actuals. Aquests es diferencien dels continentals de la Provença o de La Manxa, en el nombre d'antenes que és de sis, en lloc de quatre.

L'any 1.395, consta documentat un molí de vent, a

la Ciutat de Mallorca, devora la murada prop de la Porta de Sant Antoni. En el retaule de Sant Jordi (c. 1468) de Pere Niçard, constitueix un altre documental important la representació d'un molí de vent al peu de la murada, de torre cilíndrica, coberta cònica mòbil, sense base, amb el detall de tenir sis antenes.

DESCRIPCIO GENERAL. Es una màquina motriu, que utilitza la força del vent, per a moldre. El vent és recollit per les an-

tenes que proveïdes de velles, transmeten el moviment giratori a un eix solidari amb una roda dentada, que a la vegada, engrana amb un pinyó, l'eix del qual transmet el moviment giratori de la mola. Aquest mecanisme es situa a la part superior de la torre coronada per una coberta cònica mòbil, feta de branques.

Generalment a Mallorca, la torre sol estar emplaçada damunt una base que servia de casa al moliner; encara que n'hi ha que no en tenen, la base pot esser quadrangular, i de vegades circular.

La Coberta de la torre es diu "Capell, barraca o curucull", composta de perxes o "xabrons", convergents a un piló de fusta, "bisbe, capirotà o ànima", damunt els "xabrons" hi ha unes barretes horitzontals a les quals va lligat un revestiment de joncs, "borró, gerp o faió".

La torre és una construcció cilíndrica de paret de pedres lligada amb morter d'arena i calç, amb una alçada de 7'50 o 10 metres, amb un diàmetre interior de 3'20 a 3'60 m., i un exterior d'uns 4'50 m. A l'interior la torre està dividida en tres o quatre pisos, segons l'alçada, anomenats "sòtils o sostres", als quals es puja per una escala de caragol. En el sostre de dalt, es troben les moles, aquí la paret de la torre té una alçada aproximada d'uns dos metres i representa de dos a quatre finestrans per il·luminació i ventilació. A la part més alta hi ha també dos cercols "congrenys", col·locats un damunt l'altre, el de baix fixat a la paret, i el de dalt mòbil que gira damunt l'anterior, sobre el

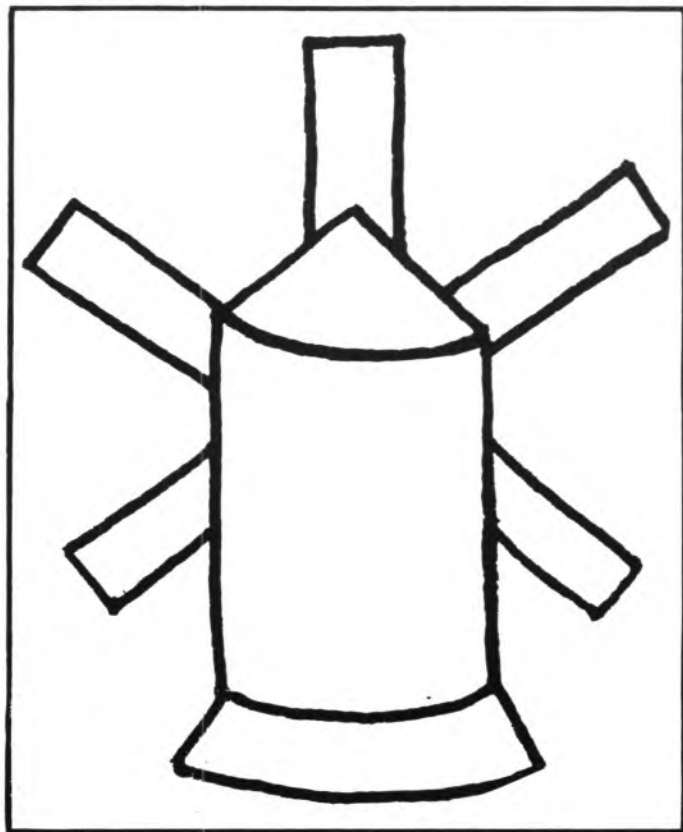
qual va enclavat el capell.

El sostre immediat inferior, servia de receptacle de la farina, i l'altre sostre més inferior de dipòsit de gra, cadascun amb un sol finestró. En el sostre a nivell de terrat hi ha la porta d'entrada. Aquest terrat servia al moliner per envelar les antenes, per això se l'anomena "s'envelador".

Les antenes solen esser uns troncs de 7 a 10 m. travessats per unes barretes o "velerons", els quals formen un "esgrellat", juntament amb les perllongues, que són unes barres col·locades paral·lelament tres per banda al costat de l'antena. El nombre de velerons sol esser de setze.

Entre el capell i la paret de la torre sobresurt l'eix horitzontal o "arbre" uns 4 o 5 m. L'extrem s'anomena "caparrot" i està travessat verticalment per tres fortes barres d'alzina o ullastre, que es diuen "antennals o mitjanes", i que en forma d'estel surten més de 1 m., per cada costat de l'arbre, i sobre aquest hi van col·locades les antenes. Els caps exteriors de les sis antenes estan lligats per una corta o "rest". De l'extrem del caparrot surt una barra que es diu "bou" de 4 o 5 m., i que està fermat amb sis cordes o "comes d'es bou", a cada un dels caps de les antenes i que tenen la finalitat de impedir que les antenes puguin cedir amb la pressió del vent.

Les velles són de drap o cotó i van fermades amb cordes a les antenes, per tal de servir de receptor del vent, per a fer rodar el molí. Aquestes poden esser quadrangulars o triangulars. El moliner podria regular la velocitat, ja fos per aprofitar tot el vent, o per reduir-ne,

Molí de Vent de la Ciutat de Rodes

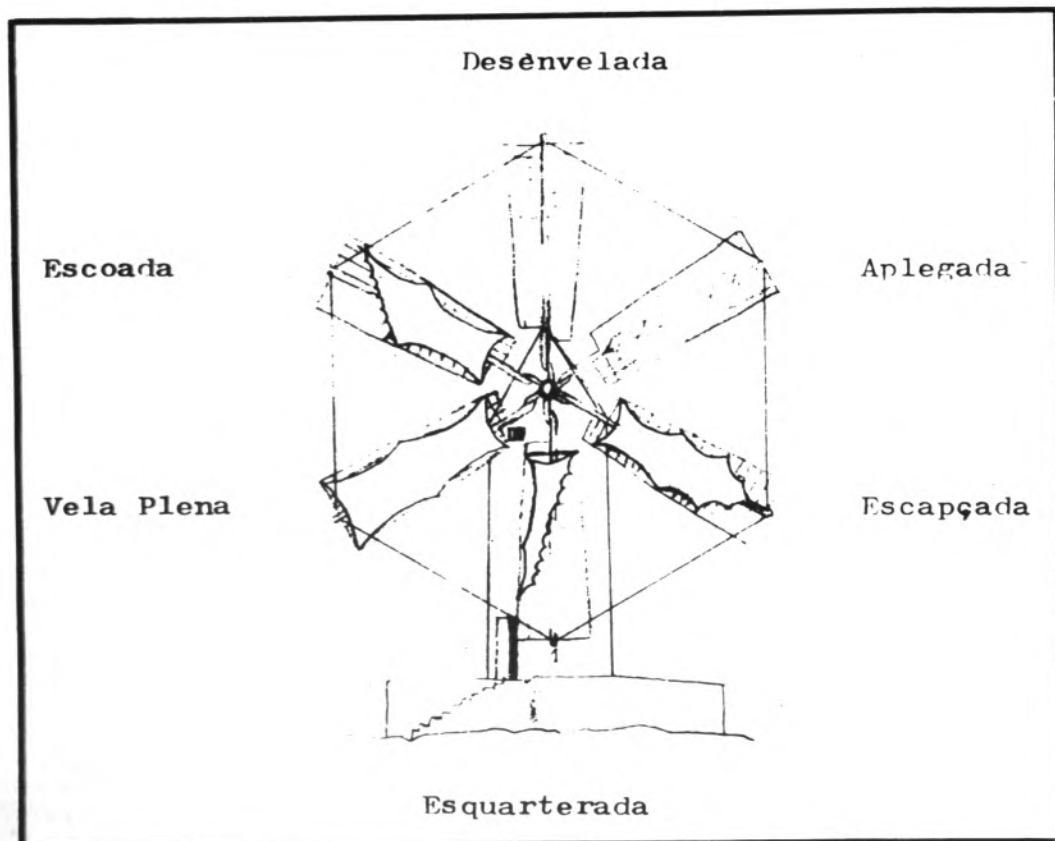
quan el vent bufava més fort, aplegant les veles diagonalment. Hi ha diferents tipus d'aplegar veles, com s'indica al dibuix.

El terme de Llucmajor era abundant en molins de vent fariners, i menys abundant en molins d'aigua o de sang. Així i tot he conseguit documentar-me més d'un centenar. Actualment en resten alguns, però la majoria han desaparegut. El nombre més abundant pot localitzar-se en el segle XIX.

Per exposar la relació, he seguit un ordre alfabètic:

MOLI DE N'AVELLA:

En el cadastre de 1.862 estava situat al carrer dels Llavadors, 52, propietat de Mateu Caldés i estava valorat en 231 lls. En 1.818 estava a nom de Joan Avellà, i és molt probable que

d'aquest derivi el seu nom. El molí de N'Avellà va esser derrocat devers l'any 1914-1.915.

MOLI DE SES BASSES: Situat entre els camins de S'Estanyol i el que va a Son Marrano. En 1.862 era propietat de Bernat Caldés. Actualment encara existeix. Encara que no ho hagi pogut trobar documentat enlloc, la existència d'un altre molí devora aquest; l'amo Antoni Oliver, gran aficionat local per aquestes coses populars té anotat un molí anomenat Molí de Son Marrano, situat en el cap de cantó del camí del seu nom, actualment no existent, ja que l'any 1.911, concretament el 8 de Setembre el va tomar un fibló de vent.

MOLI D'EN BALLET: Segons l'Amillament de 1.862, hi havia

dos molins amb aquest mateix nom. Un era propietat de Joan Socies i Mas, situat al carrer d'Orient, 141; i l'altre de Pere Socies (a) "Ballet", documentat l'any 1.837, amb aquest nom. Aquests molins han donat el nom, en que és popularment conegut, al carrer referenciat.

MOLI D'EN BARCA: Situat antigament en el cantó dels carrers Major i De la Ribera (actual Galdent). En 1.685 ja estava documentat, a nom de Sebastià Thomàs (a) "Potecari", valorat en 400 lls. i els seus mobles en 4 lls.. En 1.862 encara era de la mateixa família.

MOLI D'EN BENESTRETA: En el carrer actual de Sant Llorenç, estava situat aquest molí. El nom el va agafar del malnom.

Català o Mallorquí, questió pendent. . .¿ encara ?

Aquests dies, mentre anunciàvem la sortida de la nova revista, he observat molt la reacció de la gent, la seva resposta davant el fet i aquesta resposta ha estat ben dispersa: d'entusiasme per a uns i d'indiferència per a uns altres. Però encara ha sortit un tercer factor que em pensava que ja estava assolit. Concretament vaig sentir: "la revista serà en català?, no m'interessa si fos en mallorquí..."

Aquesta afirmació es un prodigi tenebros només ocasionat per la ignorància, per això crec que la primera passa és oferir a la gent un aclariment bàsic lingüístic que molts ja tenim superat.

Encara hi ha gent a Mallorca que creu que, perquè parla mallorquí, no parla català. Es que no saben que el mallorquí és català.

Una persona de Lluçmajor parla llucmajorer, una d'Algaida, algaidí i una de Pollença pollencí; en això, tots hi estem d'acord.

Però tots estem d'acord també que totes tres parlen mallorquí, perquè el mallorquí inclou el llucmajorer i l'algaidí i el pollencí, i totes les altres varietats de parla que hi ha a Mallorca.

De la mateixa manera un menorquí, un eivissenc, venen a Mallorca i l'entenen perfectament. Això és una prova clara de la identitat de llengua entre les illes: a totes tres es parla el mateix idioma, encara que a nivell de parla podríem anomenar: menorquí, eivissenc, mallorquí. I també entenem un català o un valencià i això és una prova que alguna cosa devem tenir en comú.

De tot això podríem dir que una persona de Mallorca parla mallorquí, una de València valencià i una de Barcelona barceloní, però totes tres parlen català, perquè el català inclou les tres varietats i totes les altres de la llengua catalana

(lleidatà, gironí, alacantí, rossellonès...)

La identitat del mallorquí i el català és una veritat indiscutible per a tots els lingüistes de tot el món, proclamada per la "Real Academia Española" en la darrera edició (1970) del diccionari oficial, que defineix el substantiu "mallorquí" amb aquestes paraules: "Variedad de la lengua catalana que se habla en la isla de Mallorca".

Quan ens trobam amb afirmacions com: "jo xerr mallorquí però no català" cal pensar amb l'altra afirmació de: "La ignorància és atrevida" però aquest atreviment no és més que fruit de l'exclusió sistemàtica de les llengües anomenades "regionals" de l'ensenyament.

Crec que és tasca de tots sortir d'aquestes tenebres, a l'entorn de la nostra llengua.

De la mateixa manera que entenem que el castellà és parlat a terres que no són pròpiament Castella en termes geogràfics, com Extremadura, Murcia, l'Argentina, Colòmbia... hem de voler entendre que el català també és parlat a terres que no són estrictament Catalunya. Es la llengua de les quatre províncies de Catalunya, de les Illes Balears i Andorra (on el català és oficial), del País Valencià, del Rosselló (actualment província francesa) i de la ciutat d'Alguer (a l'illa de Sardenya).

Aquestes afirmacions no volen dir en absolut que el terme català significa renunciar a les paraules ma-

llorquines que no s'usen a Catalunya, i dir "noi" en lloc de "allot" o "mitges" en lloc de "calces" o "galleda" en lloc de "poal": "noi, mitges, galleda" són termes propis del barceloní, i "allot, calces, poal" del mallorquí.

Totes les paraules d'una comarca tenen dret a ser usades en la llengua literària i no únicament en la llengua col·loquial.

Llengua literària i llengua col·loquial són dos nivells de llenguatge. La llengua literària i culta és pròpia de la creació literària (poesia, novel·la) i de la creació científica (assaig, investigacions). És la llengua que oralment s'empra a les conferències, sermons, teatre.

La llengua familiar i col·loquial vol reproduir un nivell de llengua espontani i poc acurat.

Entre ambdós hi ha un tercer nivell de llenguatge que és la llengua comuna o "standard" és la que empra la premsa, publicitat, ràdio, televisió.

Els tres nivells són necessaris per a mantenir viva la llengua. En definitiva, les afirmacions absurdes de: català no, mallorquí sí", són fruit de la ignorància i com he dit abans la ignorància és atrevida, perquè està ben clar que per discutir de medicina o de futbol sempre es creu amb els entesos en la matèria, en canvi en parlar de qüestions de llengua pareix que tots en saben tant que s'atreveixen a afirmar les barbaritats més grosses.

Coloma Julià

**PEDRO
CANTALLOPS
LLADO**

PINTURES
DE
COTXES

Ronda Migjorn, 164 - Tel. 66 08 89 - LLUCMAJOR

NOTICIARI ESPORTIU

Dies passats en Tomás Cantallops Salvà, encarregat del Consell Superior d'Esports en el Departament d'Instal·lacions Esportives, em conta quatre coses d'interès generalitzat que vos vull participar.

Qualsevol entitat pública o privada que vulgui construir una instal·lació esportiva de mesures reglamentàries i d'ús públic es pot dirigir al Consell Superior d'Esports prèvia presentació dels documents exigits (plànols, sol·licituds, recollida de firmes, etc...) i de ser admesa la proposta es subvencionarà amb un terç aproximadament de les instal·lacions, l'altre terç anirà a càrrec del C.G.I. i del terç restant, juntament amb el terreny, a càrrec del promotor (Ajuntament, escoles, entitats públiques i privades, associacions, etc...) per això exigeix del promotor la conservació de la instal·lació subvencionada per uns anys determinats.

*****

La distribució dels ingressos de l'Estat per traveses van a omplir les arquas del C.G.I. en la part corresponent, d'aquí pentura la seva col·laboració en subvencions esportives acceptades.

*****

Per a la construcció

d'un camp de futbol l'únic organisme solvent i capacitat per subvencionar-lo en la part que li pertoca és la Federació Espanyola de Futbol, exigint la conservació per un mínim de cinquanta anys.

*****

L'Ajuntament de Llucmajor té un interès desmesurat en la construcció d'un camp de futbol a S'Arenal que prou falta li fa, solament manca saber on ha de comprar el terreny d'acord amb el Pla d'Ordenació Territorial que es farà.

*****

Des de l'any 1980 hi ha a Madrid la sol·licitud per a la construcció a Llucmajor d'una pista poliesportiva coberta que costarà devers 43 milions de pessetes, els graderius de la qual són subvencionables un 25 per cent pels Organismes competents com són el Consell Superior d'Esports i el Consell General Interinsular.

*****

Com a notícia avançada vos diré que per Ses Fires-81 tindrà lloc una competició de Tir De Fona, amb un reglament en el qual ha col·laborat el Sr. Mascaró Passarius, notícia de la qual vos informam perquè vos aneu entrenant.

J.M.

NO SOM NOMES ONZE

Si bé és veritat que festes passades, coques menjades; no és manco ver que sempre queda sa boca dolça si sa coca ha estat bona. L'"Espanya" aquestes darres festes de Santa Cándida ha deixat dolçor dins sa boca d'ets aficionats amb ses victòries aconseguides contrari el C.D. Algaida i s'Atlètic de "Balears" dins el torneig d'es "Barón de Vidal" quedant campió de s'esmentat torneig i afegint a ses seves victòries dos trofeus preciosos a ses vitrines d'es club, sa donada p'es "Baron de Vidal" i sa de l'Excel·lentíssim Ajuntament.

Però més que comentar els partits vull dedicar es meu comentari a totes aquelles coses, no gaire tenguades en compte, que en revoltbol es futbol, que fan des futbol un espectacle de color i renou, de passió i nervis, de disguts i alegries, de crítiques i alabances, de supervaloracions i pesimismes, totes aquestes coses omplen i reviscolen s'espectacle, li donen alé i el mantenen viu durant sa setmana.

Que ningú no dubti que es jugadors se n'adonen de s'ambient, es contagien de sa passió de ses grades i en certa manera rendeixen enmig d'es camp d'acord als estímuls que es públic sap fer arribar a través de ses

seves manifestacions dins el coratge d'es jugadors.

Si volem un equip il·lusionat, ple de moral i de força, tothom hi ha de posar sa seva mica. Es tasca de tots. Directius, entrenador, jugadors i aficionats, plegats perquè així com no hi ha cap aficionat que desitgi que el seu equip perdi, tampoc hi ha cap entrenador que vulgui sortir derrotat després del partit, ni cap directiu, i molt manco els jugadors. Si en això tots estam d'acord forçosament hem de col·laborar des de es lloc que ocupam i en les possibilitats propies de cada qual, con són d'animar i estimular els jugadors pels aficionats, de lluitar p'els jugadors com millor saben i poden, d'administrar i organitzar correctament p'els directius i a s'entrenador li toca sa tasca de plantejar el partit d'acord en es sistema de joc de s'equip contrari.

Si tots coincidim, fac un sol cos ben avengut empenyent amb sa mateixa força i cap a n'es mateix lloc, sense desaires ni crits de desànim, perdonant ses faltes per individualitats, entregues mal dades o simplement per fallar un gol cantat; això és es futbol; això és s'espectacle. I ja se sap que mentre sa pilota rodi tot pot succeir.

J.M.

EL CLUB FUTBOL S'ARENAL, DE REGIONAL PREFERENT

A S'Arenal el màxim equip representatiu és el Club Futbol S'Arenal que milita a Regional Preferent. Per la baixada de categoria de "L'Espanya" nos encontrarem que hi haurà aquesta temporada partits de màxima rivalitat. Es una circumstància un poc inesperada, aquesta de trobar-se els dos equips dins la mateixa categoria. Temporades passades l'equip espanyista sempre estava per damunt el de S'Arenal, en categoria oficial a militar, ens referim. De totes maneres lo que es voldria és que els dos equips pujassin de categoria i es trobassin dins Tercera Na-

cional a la pròxima temporada. Així de noble i així de senzill. A lluitar, ben fort, tots dos.

La directiva de S'Arenal està composta p'en Rafel Heredia com a president; vice-president Manolo Pavón i Josep Oliver; secretari Antoni Jiménez; tresorer Miquel Mas; delegat Guiem Sastre, i vocals Antoni Aloy, Josep Yagüe, Joan Mas, Nicolás Camacho, Daniel Olmo, Nofre Ferrer, Manolo López, Clement Manzano, Joan López, Gabriel Amengual, Andreu Gelabert, Mariano Ramos, Antoni Mestre i Tomeu Sbert, com a delegat de premsa.

El S'Arenal ha pres part en aquest mes d'agost a tres torneigs. El primer a Sant Jordi i es perdé l'eliminàtoria per "penaltis". El segon a Lluçmajor en el "Baró de Vidal" i també es perdé l'eliminàtoria, contra l'At. Balears per tirada de faltes màximes i lo mateix succeí en el "Ciutat de Lluçmajor" disputat en el mateix S'Arenal, en el "Camp Toni Roses" jugant contra el U.S. Rotlet. Empats en els respectius partits, però a l'hora de xutar directament a porta, els dits "penaltis" no foren res de bo. El U.S. S'Arenal no ha jugat, per tant, cap final de torneigs de l'es-

tiu, de caràcter amistós, però sempre interessants.

Una de les darreres alineacions del S'Arenal ha estat Villegas (Polo); Angulo, Quique, Mir I, Ondoño, Layo, Ordóñez, (Calderón), Mir II (Carlos), Evangelista, Fortu, Cerón. Diguem que la Unió Esportiva S'Arenal conta amb una ampla plantilla de jugadors i a més de prendre part a Regional Preferent també jugarà un equip en la categoria d'aficionats, amb el fi de formar jugadors i tenir a plena forma els qui no puguin jugar en el primer equip.

TOMEU SBERT

Comestibles i Congelats Ultramarins

RAFEL PROHENS

C/ Unió, 50 i Orient, 20
Distribuidor "Pescados P.P"

**Hi ha tota classe de congelats:
peix, carns i verdures.**

Visitau-nos no vos defraudarem.

El Club Futbol Brasilia, de S'Arenal

EL PRESIDEIX EN RAFEL PASTOR

Un altre dels equips de S'Arenal que juga els seus partits de casa en el "Camp Toni Roses" és el Club Futbol Brasilia i que enguany pren part a III Regional. El Brasilia es fundà fa alguns anys i sempre ha presentat forta batalla en les categories en què ha intervingut: III Regional, aficionats, juvenils, alevins i adheritos. El president és un llucmajorer afincat, com tants d'altres a S'Arenal, en Rafel Pastor.

Es vice-president Miguel Chaparro; tresorer Josep Costa; secretari Cándido Vázquez; i vocals Josep Chaparro, Josep Rivas, Rafel Pastor, Josep Sarmiento, Josep i Francesc Díaz.

La plantilla de jugadors està composta per Morey, L. García, M. García, Nadal, Maleno, Puerto, Sánchez,

Ayala, Rueda, Riutort, Montejano, Carvajal, Moreno, Luque, G. García, Rivas, Benítez, Rodríguez, Guasp,

i J. García. Entrenador Joaquín García.

Desitjam al Brasilia els millors encerts i èxits espor-

tius.

TOMEU SBERT

JAUME OLIVER MONSERRAT

LLUCMAJOR - RADIO

**DISTRIBUIDOR
OFICIAL DE**

SONY®

Boxeo

VETLADA D'HOMENATGE A LA NOSTRA CIUTAT

Es celebrà a la nostra ciutat una vetlada de "boxa", formant part del programa de festes patronals. Organitzà la Federació Balear de Boxa i es conta amb l'especial col·laboració de l'Ajuntament i algunes ajudes particulars. Es disputaren 4 combats d'amateurs i un de professionals, en el qual es disputà el "IV Trofeu Baró de Vidal". També es deixaren veure algunes exhibicions de les quals destacà la que ens oferiren el dos millors boxejadors de les illes, Isidoro Cabeza i Pep Lluís Vicho.

En els combats d'exhibició s'entregaren respectives plaques donades per l'Ajuntament, així com també als ex-boxejadors "Jim" i "Zipriano" que feren damunt el ring una autèntica demostració boxística i foren al final molt aplaudits. Les plaques foren entregades pel batle Miquel Clar, tinent de batle Joan Noguera i regidor d'esports Joan Puigserver.

En professionals en Leo Pantaleon (Balears) guanyà a Manolo Salinas (Catalunya) per inferioritat en el tercer assalt del combat.

A l'intermedi de la vetlada, per la Federació Balear de Boxa es va fer un homenatge als antics boxejadors de Lluçmajor, com són en Guiem Ros, Jaume Llompart, Bernat Company, Joan Mas, Miquel Sampol, Joan Vicens, Sebastià Martorell, Miquel Rebassa, Francesc Salvà, Damià Pons i distinció a Toni Vaquer. Tots rebieren artístics i allusius diploma d'honor i les entregues estigueren a càrrec del president de la Federació, Tomeu Sbert, llucmajorer i

Grup de tots els homenatjats

El batle Miquel Clar entrega una placa al President de la Federació Balear, Tomeu Sbert

els directius Toni Vidal delegat a Lluçmajor federatiu i el qual també rebé un diploma, Rafel Vidal, llucmajorer també ell i Eusebio Pomar, Tomeu Beltrán, Tomeu Martí i la presència de Gabriel Ramon que fou batle de la ciutat, el qual així mateix entregà uns diplomes.

Ressenyem que per al batle Miquel Clar es fé entrega al president federatiu balear una placa de plata i moments després Tomeu Sbert va fer entrega al batle d'un diploma d'honor que diu lo següent "La Federació Balear de Boxeo concede el presente diploma de

(FOTOS: JOAN FERRER)

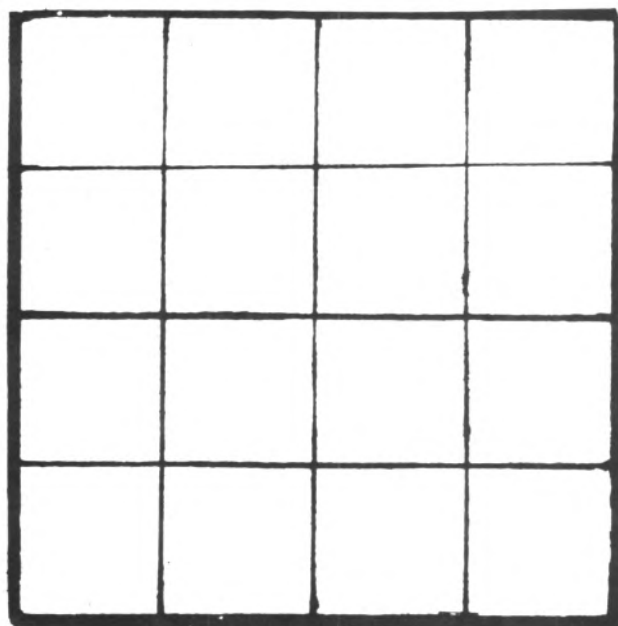
Honor al Magnífico Ayuntamiento de Lluçmajor como testimonio de gratitud por su especial colaboración y ayuda. Palma de Mallorca día 8 de Agosto de 1.981".

En definitiva, una vetlada magnífica. Molt de públic i la gent quedà contenta de l'espectacle presenciat.

A	V	X	R	S	T	N	A	B	N	O	P	Q
M	R	S	V	G	A	T	S	A	P	R	U	W
A	I	N	S	O	P	Q	N	B	A	E	R	E
O	B	S	C	N	O	P	R	A	B	C	G	R
G	A	N	E	B	S	C	A	T	O	E	A	T
A	X	M	O	R	T	S	C	L	H	B	T	U
T	H	L	L	O	I	U	B	E	O	U	O	I
S	A	U	O	I	H	E	M	T	H	B	R	O
I	B	V	A	C	A	L	S	I	Q	U	I	A
O	B	I	T	O	N	O	R	O	C	A	S	P
L	L	E	V	A	N	T	B	E	C	A	E	A

Sopa de lletres

Vuit noms antics de carrers de Lluçmajor.

Mots encreuats

HORIZONTALS

1.- Boci; 2.- Allò que no saben si va esser abans que la gallina. Vocal; 3.- Abreviatura de punt cardinal. Sigles d'un partit polític; 4.- Troç de terra enrevoltada de mar.

VERTICALS

1.- Nom de persona; 2.- Consonant i vocal. Consonant; 3.- Abreviatura de punt cardinal. Contracció; 4.- Aliment que avorreix na Mafalda.

P'Es forat d'es moix

Santa Cànida ja no és allò que era. Hi ha hagut canvis, que almanco per un caire són prou esperançadors: han estrenat bandera...

...I fins i tot ses "majorettes" han deixat sa processó per tirar-se a la poltrona.

ENERGIA SOLAR

VENDA I INSTALACIO DE PLAFONS SOLARS

**MAQUINETES
D'AFEITAR**

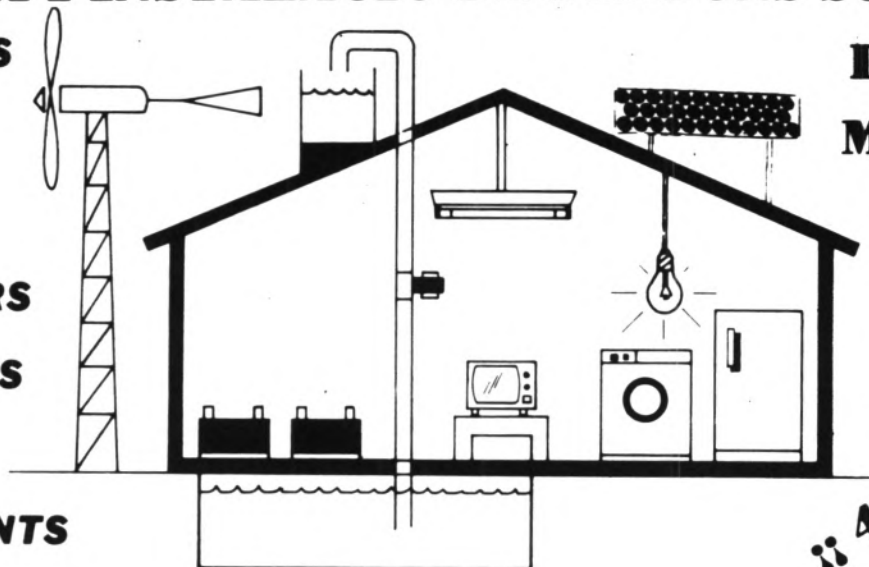
**BOMBES
D'AIGUA**

VENTILADORS

RENTADORES

LAMPERES

FLUORESCENTS

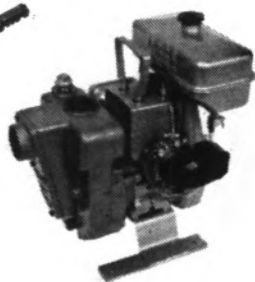

**DIFERENTS
MODELS DE
PLAFONS
DES DE**

49.000 Pts. !!

Agrícola **J. MANRESA**

Exposición en **COMERCIAL GARCÍAS**

**MOTOCULTORS - MOTORS
BOMBA MOTOSERRES
PASTORS PER A LA RAMADERIA**